

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 15/2024-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a 2. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Marják, Ferenci & Partners s.r.o., Tajovského 17, Košice, proti uzneseniu Mestského súdu Košice č. k. K2-29C/1/2022-239 z 9. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Mestského súdu Košice č. k. K2-29C/1/2022-239 z 9. augusta 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Mestského súdu Košice č. k. K2-29C/1/2022-239 z 9. augusta 2023 **zrušuje a v e c v r a c i a** Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie.
3. Mestský súd Košice **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 009,78 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. októbra 2023 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením mestského súdu č. k. K2-29C/1/2022-239 z 9. augusta 2023. Sťažovatelia navrhovali napadnuté uznesenie zrušiť

a vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho si sťažovatelia uplatnili aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva nasledujúci skutkový stav veci:

Sťažovatelia vystupovali ako žalobcovia v súdnom spore vedenom pôvodne Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 29C/1/2022 proti žalovanej obchodnej spoločnosti CERE Invest Lorinčík, s.r.o., Rastislavova 68, Košice, IČO 44 506 783, o zaplatenie sumy 34 482,25 eur. V predmetnom konaní rozhodol okresný súd o povinnosti sťažovateľov nahradiť protistrane trovy konania vo výške 3 356,39 eur. Proti tomuto rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podali sťažovatelia v posledný deň zákonnej lehoty (26. júna 2023 o 18.26 h) sťažnosť do emailovej schránky podateľne mestského súdu, pričom svoju sťažnosť doplnili v listinnej podobe 4. júla 2023. Mestský súd v napadnutom uznesení nespochybňoval, že elektronicky mu bola doručená predmetná sťažnosť 26. júna 2023 o 18.26 h (sťažovatelia pripojili ako prílohu svojej ústavnej sťažnosti fotokópiu č. l. 225 príslušného súdneho spisu mestského súdu, ktorý to dokazuje, pozn.), ale keďže táto sťažnosť sťažovateľov nebola doručená ako elektronické podanie so zaručeným elektronickým podpisom (autorizované elektronické podanie), resp. nebola doručená ako neautorizované elektronické podanie prostredníctvom portálu eŽaloby, stanovil jej doručenie mestskému súdu na 27. jún 2023 (t. j. nasledujúci pracovný deň) a napadnutým uznesením teda predmetnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako oneskorene podanú bez toho, aby sa zaoberal jej vecnou dôvodnosťou.

3. Sťažovatelia sa domnievali, že napadnuté uznesenie mestského súdu neobsahovalo relevantné odôvodnenie, prečo mestský súd považoval za dátum doručenia ich sťažnosti 27. jún 2023, a nie 26. jún 2023. Z tohto dôvodu ho považovali nielen za nesprávne, ale zároveň za svojvoľné, pretože interpretácia relevantnej judikatúry a aplikácia príslušnej právnej úpravy v tomto prípade predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel civilného súdneho konania. Uvedené okolnosti teda podľa sťažovateľov predstavovali porušenie ich základného práva na súdnu ochranu a ich práva na spravodlivé súdne konanie, aj keď v konečnom dôsledku išlo iba o rozhodovanie o náhrade trov konania.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľov

4. Ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 15/2024-13 z 23. januára 2024 ju podľa § 56 ods. 1 a 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Ústavný súd následne výzvou z 26. januára 2024 vyzval predsedu mestského súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Podpredsedníčka mestského súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 15. februára 2024 iba odkázala na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá vydala napadnuté uznesenie, pričom toto jej vyjadrenie pripojila k svojej odpovedi. Zákonná sudkyňa odkázala na odôvodnenie svojho rozhodnutia. Okrem toho zdôraznila, že pri elektronickej komunikácii vo forme bežného e-mailu je rozhodujúci okamih doručenia e-mailovej správy, a nie okamih jej odoslania (IV. ÚS 115/2020). Z obsahu súdneho spisu zastávala názor, že dátum odolania z e-mailovej adresy [REDAKOVANÉ] bol 26. jún 2023, ale z pečiatky

o doručení opatrenej zamestnancami podateľne nasledujúceho dňa vyplýva, že toto podanie bolo doručené 27. júna 2023. Zároveň zákonná sudkyňa uviedla, že v príslušnom súdnom spise sa nenachádzal žiaden údaj, z ktorého by vyplýval iný dátum doručenia predmetného e-mailu ako 27. jún 2023. Napokon zákonná sudkyňa uzavrela vec s tým, že dobromyseľne vychádzala z prezumpcie správnosti vyznačeného dňa doručenej pošty, a preto považuje napadnuté uznesenie za správne a opodstatnené.

6. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd 4. marca 2024 vyzval sťažovateľov, aby v prípade, ak by to považovali za potrebné, zaujali stanovisko k vyjadreniu mestského súdu, ktoré im v prílohe zaslal. V podaní doručenom ústavnému súdu 2. apríla 2024 sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu nesúhlasili so závermi zákonnej sudkyne. Podľa nich súd vôbec neposudzoval dátum doručenia podania do e-mailovej schránky súdu, ale iba fyzické prevzatie podania zamestnancom v podateľni súdu nasledujúci pracovný deň. Poukázali pritom na to, že v prípade doručenia akéhokoľvek podania prostredníctvom emailu po skončení pracovného času je fyzické prevzatie takéhoto podania v zmysle otvorenia správy vykonané vždy až nasledujúci pracovný deň (prípadne aj až s odstupom viacerých kalendárnych dní, ak nasledujú dni pracovného pokoja). Podľa sťažovateľov z obsahu samotného súdneho spisu, konkrétne z textu e-mailovej správy, ktorej prílohou bola sťažnosť proti uzneseniu o výške trov konania, bol zjavný údaj o jej odoslaní 26. jún 2023, 18.26 h (č. 1. 225 príslušného súdneho spisu), a preto podľa sťažovateľov ak na tej istej listine bola pečiatka s odlišným dátumom doručenia, celkom zjavne vyvstali pochybnosti o skutočnom dátume doručenia e-mailového podania, ktoré mal súd rozptýliť. Keďže tak súd nepostupoval, porušil § 136 ods. 5 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov, podľa ktorého telefaxové podania doručené súdu mimo úradných hodín sa opatria odtlačkom podacej pečiatky v deň ich prevzatia podateľňou; pre ďalšie súdne konanie je rozhodujúci dátum ich skutočného doručenia súdu. Toto porušenie pri vyhodnotení skutočného dátumu doručenia sťažnosti podľa sťažovateľov predstavovalo porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie.

7. Zúčastnená osoba (protistrana sťažovateľov v pôvodnom konaní) sa k ústavnej sťažnosti na základe výzvy ústavného súdu nevyjadrila.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či napadnutým uznesením mestského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Právo na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny) poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej

republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/94).

11. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

12. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa strane súdneho konania poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05). Právo na prístup k súdu, hoci nie je absolútne, musí byť efektívne a nesmie byť obmedzované či redukované spôsobom porušujúcim jeho samotnú podstatu, lebo zaujíma v každej demokratickej spoločnosti jedno z najvýznamnejších miest (porov. *Delcourt v. Belgicko*, 1970, *Airey v. Írsko*, 1979, *Kreuz. v. Poľsko*, 2001 či *Kozłowski v. Poľsko*, 2007).

13. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citelne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym vybočením z pravidiel upravujúcich toto konanie, resp. pokiaľ by išlo o svojvôľu, prepiaty formalizmus či celkom nedostatočné odôvodnenie výroku o trovách (napr. II. ÚS 478/2014, I. ÚS 112/2019, IV. ÚS 601/2021).

14. Mestský súd v napadnutom uznesení vychádzal z uznesenia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/2020 z 1. apríla 2020 – dokonca body 16 až 19 napadnutého uznesenia boli prakticky skopírované z predmetného uznesenia ústavného súdu bez toho, aby boli správne označené ako citácia, resp. reprodukcia záverov ústavného súdu. Hoci základný právny rámec vo veci napadnutého uznesenia mestského súdu je rovnaký ako v predmetnom uznesení ústavného súdu (oneskorene podaná sťažnosť), skutkový stav je už na prvý pohľad odlišný, preto závery z tohto rozhodnutia celkom zjavne nebolo možné aplikovať v neprospech sťažovateľov, ako to urobil mestský súd v napadnutom uznesení. V predmetnom uznesení ústavného súdu išlo o to, že

sťažovateľ podal e-mailovú sťažnosť v posledný deň lehoty na podanie sťažnosti, ale až o 23.59 h. Keďže pri doručení obyčajnej e-mailovej sťažnosti môže nastať niekoľkosekundové oneskorenie, predmetný e-mail bol do schránky súdu doručený až v čase 0.00 h, teda prakticky až na druhý deň, t. j. po uplynutí lehoty na podanie sťažnosti. Uznesenie ústavného súdu, na ktoré extenzívne odkazoval mestský súd v napadnutom uznesení, teda riešilo pomerne výnimočnú hraničnú časovú situáciu, v rámci ktorej nastal moment medzi odoslaním e-mailu a jeho doručením do schránky súdu na prelome dňa. Vo veci sťažovateľov bola ich e-mailová sťažnosť odoslaná posledný deň zákonnej lehoty o 18.26 h, teda aj prihliadnutím na možné časové oneskorenie rádovo v sekundách alebo aj minútach nikto nemohol reálne pochybovať o tom, že táto bola doručená do e-mailovej schránky súdu v posledný deň lehoty na podanie sťažnosti. Paradoxne mestský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia (bod 16) uviedol aj toto: „... *pritom za doručené sa považuje odvolanie v deň doručenia e-mailu súdu, i keď sa tak stálo po úradných hodinách súdu.*“, ale samotným uznesením tento záver potom výslovne poprel.

15. Vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti zákonná sudkyňa uviedla, že dobromyseľne vychádzala z prezumpcie správnosti vyznačeného dňa doručenej pošty na príslušnej pečiatke. Ústavný súd ale konštatuje, že nič také ako prezumpcia správnosti dátumu na pečiatke nemá podklad ani v judikatúre súdov a ani v procesnoprávných právnych predpisoch. Je to práve naopak, ak je na úradnej pečiatke vzhľadom na okolnosti prípadu zjavne nesprávny dátum, bolo by neudržateľné, ak by súd v rozpore s okolnosťami formalisticky trval na dôležitosti tohto nesprávne vyznačeného dátumu. Teda v tomto prípade je zrejmé, že v podateľni súdu nesprávne označili dátum prijatia elektronického podania sťažovateľov a mestský súd následne z tohto označenia vychádzal v napadnutom uznesení, hoci zjavné skutkové okolnosti predmetný čas doručenia spochybňovali.

16. Aj keď v napadnutom prípade išlo (len) o rozhodovanie o trovách konania, formalizmus mestského súdu pri posudzovaní dátumu doručenia sťažnosti sťažovateľov v rozpore s objektívnou realitou a logickým posudzovaním veci spôsobili, že napadnuté uznesenie v tomto prípade musel ústavný súd považovať za zjavné vybočenie z procesnoprávných pravidiel upravujúcich posúdenie dodržania lehoty na podanie opravných prostriedkov. Podľa ústavného súdu tým, že mestský súd, odvolávajúc sa na nesprávne časové súvislosti doručenia, v konečnom dôsledku už ani neposudzoval obsah opravného prostriedku sťažovateľov, zasiahol do základného práva na súdnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) sťažovateľov v takej intenzite, ktorá odôvodňuje ingerenciu ústavného súdu aj vo sfére rozhodovania o trovách konania.

17. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti ústavný súd preto vyslovil, že napadnutým uznesením mestského súdu došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Právny následok nálezu

18. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd

podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

19. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

21. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

22. V zmysle § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. b); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

23. Pretože ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením mestského súdu boli porušené základné práva sťažovateľov na súdnu ochranu, resp. ich práva na spravodlivý proces, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľov aj vrátiť vec v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde mestskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

24. Po vrátení veci mestskému súdu bude jeho povinnosťou znova rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľov proti rozhodnutiu o výške trov konania.

V.

Trovy konania

25. Sťažovatelia si vo svojej ústavnej sťažnosti uplatnili aj náhradu trov právneho zastúpenia, ústavný súd im preto priznal nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 009,78 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

26. Ústavný súd priznal túto náhradu trov konania v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, replika k vyjadreniu mestského súdu). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a v sume 343,25 eur v roku 2024 (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky účinné od 1. januára 2024), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky) a za rok 2024 v sume 13,73 eur. Pri posudzovaní náhrady trov konania za spoločné úkony

pri zastupovaní dvoch osôb ústavný súd prihliadol aj na novelizované znenie § 13 ods. 2 vyhlášky (od 1. januára 2024) v spojení s § 20d vyhlášky.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2024

Libor Duľa
predseda senátu